

Grupptillhörighetens påverkan på den politiska attityden

Sara Hedlund

Handledare: Hanna Kusterer

Masteruppsats i psykologi, 30 HP, VT 2013

STOCKHOLMS UNIVERSITET

PSYKOLOGISKA INSTITUTIONEN

GRUPPTILLHÖRIGHETENS PÅVERKAN PÅ DEN POLITISKA ATTITYDEN

Sara Hedlund

Tidigare amerikanska studier har visat att identifiering med ett politisk parti är viktigare för individen än de åsikter som partiet uttalar. Individen håller med representanter från sitt parti, oavsett om åsikten som uttalas inte är förenlig med partiets politik. I föreliggande studie testas dessa resultat i en svensk kontext (N = 89). Resultatet visade att deltagarnas åsikter gick i linje med deras politiska tillhörighet, och de påverkades inte av vilken åsikt deras parti uttalade. Studien kunde också visa att vänstersympatisörer ansåg att de baserar sin åsikt på en generell ståndpunkt, medan högersympatisörer ansåg att de baserade sin åsikt på specifika argument. Vänstersympatisörer angav också ett signifikant större engagemang i frågan om privatisering av sjukvården än högersympatisörer. Fortsatta studier med fler deltagare samt deltagare från exempelvis politiskt engagerade grupper föreslås.

Ett av socialpsykologins mest vedertagna och utforskade fenomen är människans behov av att tillhöra en grupp. Genom att tillhöra en grupp, t.ex. en nationalitet, ett fotbollslag eller en klass differentierar sig den specifika individen från övriga grupper. Nästan instinktivt kategoriserar vi om en person tillhör oss (ingruppen) eller dem (utgruppen) (Greene, 1999). Rent evolutionärt finns det stora fördelar med att vara del av en grupp. Som ett resultat av grupptillhörigheten får vi både tillgång till, och kan dela, information, hjälp och resurser med mera. Detta utan att riskera några kostnader då vi inom gruppen har ett ömsesidigt förtroende (Brewer, 1999). Föreliggande studie avser att testa hur den egna gruppen påverkar individens politiska åsikter.

Social identitetsteori

Vid sidan av grupptillhörighetens överlevnadsegenskaper fungerar grupptillhörigheter också identitetsskapande, vilket dokumenterats inom *social identitetsteori* (*Social identity theory*). Teorin utvecklades av Henri Tajfel och John Turner (Tajfel, 1982), och innebär att individen använder sina olika grupptillhörigheter som bas i egna definitioner av *vem jag är* (Greene, 1999; Tajfel, 1982). Det vill säga, de karaktärsdrag som en grupp allmänt identifieras med, använder också gruppens medlemmar när de definierar sig själva (Heaven, 1999). Genom att placera delar av sin identitet i ett gruppmedlemskap kan individen alltså indirekt förbättra sin egen självbild genom att höja gruppens status (Tajfel, 1982). Social identitetsteori innefattar också att individen sätter stort emotionellt värde på gruppmedlemskapet, vilket kan leda till bias inom diverse ställningstaganden (Greene, 1999). Ett sådant bias kallas för *naiv realism*. Detta fenomen innebär att vi gärna anser att de åsikter som vi och våra gruppmedlemmar har är ett resultat av rationellt, objektiva och opartiska

övervägande medan människor som inte är av samma åsikt ses som vilseledda och irrationella (Ross & Ward, 1996). I stor utsträckning anser vi också ofta att vi själva har den rätta uppfattningen om saker och ting, och förväntar oss att om andra personer besatt samma kunskap som vi så skulle även de komma fram till denna rätta uppfattning (Reeder, Pryor, Wohl & Griswell, 2005).

Ytterligare en aspekt av social identitetsteori är behovet av att differentiera sig från andra grupper. Att tillhöra grupp x och därmed *inte* tillhöra grupp y, kan också det ge information om en persons identitet, värderingar och åsikter. Individen överdriver också ofta skillnaderna mellan ingruppen och en relevant utgrupp, just för att höja den egna gruppen och dess status (Brewer, 1999; Greene, 1999), men tenderar också att överdriva likheterna inom gruppen (Brewer, 1999). Grupptillhörigheten är sammanfattningsvis en del av vår sociala identitet, som påverkar både hur vi ser på oss själva, hur vi ser på andra, och hur andra ser på oss.

Politisk tillhörighet som identitetsskapande grupptillhörighet

Vilken social grupp vi tillhör påverkar alltså i hög grad hur vi formar och ser på oss själva och vår identitet. Den sociala gruppen visar oss också vilka beteenden och attityder som är socialt accepterade (Hogg & Smith, 2007). Att identifiera sig med en politisk grupp samt att differentiera sig från andra politiska grupper är en typ av grupptillhörighet som i hög grad fungerar identitetsskapande. Social identitetsteori har visat sig kunna användas för att förstå partitillhörigheter och hur dessa påverkar våra politiska åsikter (se Abrams & Emler, 1992; Greene, 1999). Greene (1999) menar att social identifiering med ett parti är en viktig komponent när man talar om människors partitillhörigheter. *Social identifiering* är här ett nyckelbegrepp, för när vi här talar om partitillhörighet, så menas inte någon formell tillhörighet i form av ett officiellt medlemskap i ett politiskt parti. Den partitillhörighet som här menas är istället informell och självupplevd.

Bergan (2012) menar att även om vi inte alltid kan redogöra för ett partis ideologiska värdegrund så kan vi ofta avgöra vilka åsikter som associeras med vilka partier. Detta baserar vi just på bland annat de sociala grupper som stereotypt associeras med de olika partierna. Det vill säga, de olika partierna kan definieras utifrån sina sympatisörer.

Abrams och Emler (1992) menar att vid de tillfällen då en specifik grupptillhörighet är av betydelse, så blir det också viktigt för individen att visa upp och fastslå denna grupptillhörighet. Vid ett besök i ett främmande land blir exempelvis den nationella tillhörigheten av betydelse för oss och vi börjar i större grad agera utifrån stereotypen av den nationella tillhörighet vi själva innehar. Vi börjar bära en viss typ av kläder, använder ett visst typ av språk eller har en viss typ av åsikter och värderingar (Abrams & Emler, 1992). Abrams och Emler (1992) menar vidare att exempelvis vissa bostadsorter stereotypt associeras med vissa politiska partier. Det är då troligt att en person som starkt identifierar sig med sin bostadsort anammar den politiska tillhörighet som orten stereotypt associeras med. Och detta enbart baserat på just stereotypen, inte politiken (Abrams & Emler, 1992). Detta skulle i förlängningen kunna tänkas innebära att individen använder yttre faktorer (såsom sin bostadsort eller sitt yrke) som sociala

ledtrådar för att avgöra vilket parti som får dennes röst utan att ta till sig partiets faktiska politik. En fråga man då kan ställa sig är, när politisk tillhörighet i så stor grad associeras med yttre faktorer och stereotypa grupp tillhörigheter, hur mycket handlar det då om den faktiska politiken när en person väljer att rösta på ett visst parti istället för ett annat? Och hur mycket handlar det om en önskan att få tillhöra en grupp? En konsekvens av att politisk tillhörighet i så stor grad används identitetsskapande är att argumenten och politiken riskerar att komma i andra hand. För till skillnad från många andra grupp tillhörigheter genererar den politiska grupp tillhörigheten samhälleliga och personliga konsekvenser. Så hur förenlig är den politiska tillhörigheten med individens egna värderingar?

Vad som talar för att politiken och de faktiska argumenten riskerar att komma i andra hand är det faktum att människor generellt sett håller med medlemmar ur sin egen ingrupp och litar på auktoriteter och experter (jfr Milgram, 1963). Vi litar gärna på att representanter från vårt politiska parti vet vad de talar om, och åsikten som uttrycks kan därför antas vara överlagd och förnuftig (Bergan, 2012). Dessutom menar Cohen (2003) att om en person med samma politiska tillhörighet som en själv uttrycker en åsikt, så kommer den åsikten tolkas vara typisk för den politiska tillhörighet som den personen representerar. Åtminstone inom amerikansk politik har det visat sig att identifiering med ett parti har fått avgöra vad som kryssas i på röstsedeln (Fleury & Lewis-Beck, 1993). Heath och McDonald (1988) har funnit att identifiering med ett parti är mer konstant än åsikter i diverse politiska frågor. Sammanfattningsvis är det med andra ord ofta *vem* som talar, och inte *vad* som sägs, som väger tyngst.

Cohen (2003) har i en serie amerikanska studier testat hur grupp tillhörigheten påverkar individens politiska övertygelse. Detta genom att låta försöksdeltagare ta del av en av två versioner av en välfärdspolicy. Den ena versionen var en generös välfärdspolicy (vilket traditionellt förespråkas av Demokraterna) och den andra versionen var en mer sträng sådan (traditionellt förespråkat av Republikanerna). Hälften av deltagarna fick veta att Demokraterna stödjer policyn och den andra hälften fick veta att Republikanerna stödjer policyn. Resultatet visade att deltagare som uppgett sig vara demokrater höll med om välfärdspolicyn om de fick veta att Demokraterna stödjer den, och höll inte med om de fick veta att Republikanerna stödjer policyn. Detta oavsett om de fått ta del av den generösa eller den stränga versionen. Vice versa gällde för deltagare som uppgett sig vara republikaner. Vidare visade Cohens (2003) studier att när deltagarna inte fick någon information om vilka som stödjer välfärdspolicyn, så gick deras egna åsikter i linje med vad de båda partierna traditionellt förespråkar. Cohen (2003) kunde dessutom visa att detta gäller både personer som är väl insatta i välfärden, och de som inte är det, samt att inte bara attityd utan även beteende påverkades.

Föreliggande studie

I föreliggande studie utförs i svensk kontext en enkätundersökning likt den Cohen (2003) utfört. Huvudsyftet med föreliggande studie är att testa hur grupp influenser påverkar attityden i en politisk frågeställning. Ytterligare ett syfte är att explorativt studera eventuella skillnader mellan vänster- och högersympatisörer i fråga om attitydens ursprung och engagemang gällande den politiska frågan "privatisering av sjukvården".

Hypoteser

- (i) När en individ blir informerad om den egna gruppens åsikt, kommer denne att uttrycka en åsikt som går i linje med den egna gruppens åsikt.
- (ii) När en individ inte blir informerad om den egna gruppens åsikt, kommer denne att uttrycka en åsikt som är traditionellt förknippad med dennes egen politiska tillhörighet.

Metod

Undersökningsdeltagare

Sammanlagt deltog 89 personer. Av dessa var 23 personer män och 66 personer kvinnor. Ytterligare sex personer fyllde i enkäten, men då dessa enkäter var ofullständigt ifyllda valdes att utesluta dessa ur analysen. Deltagarna hade en medelålder på 26,31 år ($s = 7,11$), med en variation på 17 till 57 år. Deltagarna rekryterades på både Stockholms universitet och Kungliga Tekniska Högskolan. De hade i genomsnitt studerat 4,53 ($s = 1,94$) terminer på eftergymnasial nivå. Av de 89 deltagarna var 80 personer bosatta i Stockholms län. Av deltagarna hade 40,4 % respektive 34,8 % erfarenhet av privat vård i egenskap av patient respektive anhörig. Gällande offentlig vård så hade 61,8 % respektive 62,9 % erfarenhet av offentlig vård i egenskap av patient respektive anhörig¹. Studien genomfördes dels vid två föreläsningstillfällen på två olika institutioner under en paus i respektive föreläsning, samt vid förfrågan på de båda universitetsområdena.

Material

Studien genomfördes med hjälp av en enkät där två nyhetsartiklar presenterades. Den första nyhetsartikeln som presenterades var orelaterad till denna studies syfte, och användes snarare för att maskera studiens egentliga syfte och därmed få studien att mer likna den åsiktsundersökning den utgav sig för att vara. Denna första nyhetsartikel handlade om det faktum att datorer och surfplattor skall börja omfattas av radio- och tv-avgift, och deltagarna tillfrågades därefter om deras åsikter angående detta. Dessa enkätsvar må vara intressanta, men berör ej denna studies syfte och kommer därför inte att analyseras vidare.

Artikel två var en fingerad artikel som berörde en eventuell privatisering av Östra sjukhuset i Göteborg (se Bilaga). Denna artikel upprättades i tre olika versioner. I den första versionen var rubriken "*S vill göra sjukhus privat*" ($n = 30$). I version två var *S* (Socialdemokraterna) utbytta mot *M* (Moderaterna) ($n = 30$). I version tre nämndes inget parti och rubriken var istället "*Vill göra sjukhus privat*" ($n = 29$). I den första versionen föreslår det socialdemokratiska landstingsrådet "Ulrika Villfors" en privatisering av Östra sjukhuset, medan det moderata landstingsrådet "Erik Lundbäck" tar avstånd från förslaget. I version två av artikeln har Ulrika och Erik bytt partitillhörighet och Ulrika benämns som ett moderat landstingsråd och Erik som socialdemokrat. I den tredje versionen av artikeln är Ulrika fortfarande landstingsråd men hennes partitillhörighet nämns ej. Erik är i denna version

¹ Erfarenhet av vård påverkade dock inte utfallet och kommer därför inte att beröras i den fortsatta analysen.

legitimerad läkare. Både Ulrika Villfors och Erik Lundbäck är fiktiva namn och eventuella likheter med verkliga personer är en slump.

För studiens syfte krävdes det att deltagarna verkligen förstått vilka partier som Ulrika och Erik företräder i just deras version av enkäten. Därför följde därefter frågor där deltagarna fick svara på just detta ("Vilket parti som företräds av Ulrika Villfors vill privatisera Östra sjukhuset?", "Vilket sjukhus nämns som föregångare gällande privatisering?" samt "Vilket parti företräder landstingsrådet Erik Lundbäck?"). I den version av enkäten där inga partitillhörigheter nämndes efterfrågades istället Ulrikas och Eriks arbetsplatser.

Deltagarna fick sedan svara på i vilken grad de håller med Ulrika respektive Erik (1 = Håller inte alls med, 7 = Håller helt med). De fick också besvara i vilken grad deras åsikt baseras på (1) deras generella åsikt om privatisering av sjukvården, (2) de specifika argument som presenterades i artikeln, samt (3) deras egna erfarenheter av vård i privat eller offentlig regi (1 = Mycket liten grad, 7 = Mycket stor grad).

Sedan ombads deltagarna besvara några frågor om deras generella åsikter om privatisering av sjukvården. Den första frågan berörde huruvida de är för eller emot privatisering av sjukvården (1 = Helt emot, 7 = Helt för). Övriga frågor berörde hur viktig frågan om privatisering av sjukvården är för dem, hur intresserade de är av frågan samt hur stark deras åsikt är i frågan (1 = Inte alls viktig/intresserad/stark, 7 = Mycket viktig/intresserad/stark).

Därefter ombads deltagarna besvara fyra frågor gällande huruvida de under de senaste sex månaderna i egenskap av patient eller anhörig tagit del av privat respektive offentlig vård.

I enkätens sista del ombads de besvara var de skulle placera sina politiska åsikter på en vänster-högerskala (1 = Klart till vänster, 7 = Klart till höger). De fick också frågan vilket parti de skulle rösta på om det vore val idag (C, Fp, Kd, Mp, M, S, Sd, V, Annat eller Vet ej) samt hur säkra de ansåg sig vara i den frågan (1 = Mycket osäker, 7 = Mycket säker). Slutligen fick de fylla i bakgrundsinformation om sig själva.

Procedur

Innan undersökningen genomfördes skickades ett mail till utvalda föreläsare på Stockholms universitet, med en förfrågan om att få genomföra en enkätstudie under en paus i dennes föreläsning. För att försöka se till att deltagarna representerades av både höger- och vänstersympatisörer valdes föreläsningar av vitt skilda ämnen där det också antogs att studenterna skulle representera olika politiska åskådningar. De studenter som rekryterades på detta sätt studerade antingen genusvetenskap eller juridik. Resterande deltagare rekryterades på universitetsområdet vid Stockholms universitet samt Kungliga Tekniska Högskolan. Vid studiens genomförande blev deltagarna först tillfrågade om de ville delta i en åsiktsundersökning. De som var intresserade av att delta blev tilldelade varsin enkät. Samtliga enkäter låg blandade i en hög och försöksledaren visste således inte vilken version av enkäten som varje deltagare blev tilldelad. I enkätens början blev deltagarna informerade om att de nu skulle få delta i en

åsiktsundersökning där de skulle få läsa två nyhetsartiklar där två aktuella diskussionsämnen avhandlades, för att sedan besvara ett antal frågor gällande dessa artiklar. De blev också informerade om deras anonymitet och rätt att frivilligt delta i undersökningen, samt att det insamlade materialet endast kommer att användas i forskningssammanhang. Deltagarna visste inte syftet med studien när de besvarade enkäten, i enkätens inledning blev de dock tilldelade försöksledarens e-postadress i det fall de senare ville ta del av studien i sin helhet. Att fylla i enkäten tog cirka 15-20 minuter, och de fick själva lämna in enkäten när de ansåg sig färdiga.

Preliminära analyser

Kontroll av partitillhörighet. För studiens syfte var det viktigt att deltagarna verkligen noterat vilket parti som föreslår privatisering av Östra sjukhuset, och vilket parti som ställer sig emot förslaget. Analyser visade att samtliga deltagare ($n = 89$) angav rätt svar på frågan vilket parti som vill privatisera Östra sjukhuset, och hade alltså uppfattat partitillhörigheten hos Ulrika Villfors oavsett vilken version av enkäten de blivit tilldelade. På frågan vilket parti som Erik Lundbäck företräder angav 86 personer rätt svar. Två personer av de tre som angav fel svar hade dock blivit tilldelade den version av enkäten där inga partitillhörigheter nämdes, och där istället Erik Lundbäcks arbetsplats efterfrågades. Sammanfattningsvis kan då konstateras att samtliga deltagare utom en, som blivit tilldelade versioner av enkäten där partitillhörigheter nämdes, uppfattade vilka partier som stödjer och motsätter sig emot en privatisering av Östra sjukhuset. Denna person uteslöts dock inte ur analysen, då hen faktiskt svarat rätt på den första frågan.

Politisk tillhörighet. För att kunna använda politisk tillhörighet som oberoende variabel krävdes att dela upp deltagarna i vänster- och högersympatisörer. Ett alternativ hade varit att utgå ifrån vilket parti de angett på frågan "Vilket parti skulle du rösta på om det vore val idag?". Men då 35,9 % angett "Vet ej" eller "Annat", valdes istället att använda sig av en den skala där deltagarna fått ange var de befinner sig på en vänster-högerskala. Då relativt få deltagare deltog i studien valdes att inte utesluta de personer som placerat sig i mitten på skalan (4). Då medelvärdet på denna skala var 3,63 ($s = 1,80$) valdes att placera de personer som placerat sig i mitten på skalan i gruppen högersympatisörer. Detta innebär att 40 personer (45 %) hamnade i gruppen vänstersympatisörer, och 48 personer (54 %) i gruppen högersympatisörer. En person hade inte besvarat frågan, samma person hade dock angett Miljöpartiet som det parti de skulle rösta på idag, och ingår därför i gruppen vänstersympatisörer. Tabell 1 illustrerar fördelningen av vänster- och högersympatisörer inom de tre enkätversionerna.

Tabell 1. Fördelning av vänster- och högersympatisörer inom de tre enkätversionerna.

	Enkätversion		
	S stödjer	M stödjer	Ingen info
Vänstersympatisörer	14	15	11
Högersympatisörer	15	15	18

Resultat

Tre separata oberoende tvåvägs ANOVOR utfördes. Dessa hade en 2 (politisk tillhörighet: höger/vänster) x 3 (enkätversion: S stödjer/M stödjer/Ingen info) design, med åsikt till privatisering, samt huruvida man håller med Ulrika och Erik som beroende variabler. Dessa analyser utfördes för att studera huruvida deltagarnas åsikter är beroende av deras politiska tillhörighet, den enkätversion de blivit tilldelade eller en interaktion mellan de båda.

Åsikt till privatisering. Denna analys berör huruvida deltagarna generellt är för eller emot privatisering av sjukvården. En huvudeffekt av politisk tillhörighet visade sig vara signifikant, $F(1, 82) = 31,22$, $p < 0,001$, $\eta^2 = 0,28$. Vänstersympatisörer var i högre grad emot privatisering av sjukvården än högersympatisörer (se Tabell 2). Inga ytterligare signifikanta effekter uppvisades i denna analys.

Håller med Ulrika. Denna analys berör huruvida deltagarna håller med det parti som uttrycker sig positivt till privatisering. En signifikant huvudeffekt av politisk tillhörighet uppvisades, $F(1, 82) = 39,49$, $p < 0,001$, $\eta^2 = 0,33$. Högersympatisörer höll i högre grad med om att sjukhuset bör privatiseras än vänstersympatisörer (se Tabell 2). Inga ytterligare signifikanta effekter uppvisades i denna analys.

Håller med Erik. Denna analys berör huruvida deltagarna håller med det parti som motsätter sig en privatisering, och är således spegelvänd gentemot föregående analys. En signifikant huvudeffekt av politisk tillhörighet uppvisades, $F(1, 82) = 44,52$, $p < 0,001$, $\eta^2 = 0,35$. Vänstersympatisörer höll i högre grad med om att sjukhuset inte bör privatiseras än högersympatisörer (se Tabell 2). Inga ytterligare signifikanta effekter uppvisades i denna analys.

Tabell 2. Medelvärden (och standardavvikelser) för de tre beroendevariablerna; åsikt till privatisering, håller med Ulrika och håller med Erik, uppdelat på vänster- och högersympatisörer.

	Vänstersympatisörer M (s)	Högersympatisörer M (s)
Åsikt till privatisering	2,23 (1,60)	3,98 (1,31)
Håller med Ulrika	1,75 (0,95)	3,60 (1,62)
Håller med Erik*	6,15 (1,23)	3,98 (1,66)

*Denna variabel är spegelvänd gentemot övriga. Hög siffra innebär att man håller med Erik om att sjukhuset *inte* bör privatiseras.

Skillnader i attitydens ursprung

Vidare utfördes tre separata *t*-test för oberoende mätningar, på de tre variabler som avsåg att mäta vad deltagarna anser att deras åsikt till privatisering av Östra sjukhuset baseras på. Dessa tre variabler var; åsikt till privatisering av Östra sjukhuset baseras på (1) generell åsikt till privatisering, (2) de argument som presenterades i artikeln och (3) egna erfarenheter av vård i privat- eller offentlig regi.

Signifikanta skillnader mellan vänster- och högersympatisörer uppvisades endast gällande variablerna generell åsikt, $t(87) = 3,12$, $p < 0,01$, och presenterade argument, $t(87) = -2,36$, $p < 0,05$. Vänstersympatisörer svarade i högre grad än högersympatisörer att deras åsikt baseras på en generell åsikt till privatisering (se Tabell 3). Högersympatisörer svarade i högre grad än vänstersympatisörer att deras åsikt baseras på de argument som presenterades i artikeln (se Tabell 3). Ingen signifikant skillnad mellan vänster- och högersympatisörer uppvisades gällande huruvida åsikten baseras på egna värderfarenheter.

Tabell 3. Skillnader mellan vänster- och högersympatisörer gällande variablerna generell åsikt och presenterade argument. Tabellen visar medelvärden (och standardavvikelser) uppdelat på vänster- och högersympatisörer.

	Vänstersympatisörer M (s)	Högersympatisörer M (s)
Generell åsikt	5,95 (1,48)	4,83 (1,84)
Presenterade argument	2,76 (1,53)	3,52 (1,52)
Egna erfarenheter	3,61 (2,05)	3,83 (2,06)

Skillnader i politiskt engagemang

Analyser utfördes även på de tre variabler som avsåg att mäta deltagarnas engagemang i den generella politiska frågan om privatisering av sjukvården. Ett index skapades för de tre variablerna; (1) hur viktig privatisering av sjukvården är, (2) hur intresserade de är av privatisering av sjukvården, samt (3) hur starka deras åsikter är i denna fråga (Cronbachs $\alpha = 0,86$). Ett t -test för oberoende mätningar visade att vänstersympatisörer ($M = 5,14$, $s = 1,09$) hade ett större engagemang än högersympatisörer ($M = 4,10$, $s = 1,32$) gällande privatisering av vården, $t(87) = 4,01$, $p < 0,001$.

Diskussion

I föreliggande studie var syftet att testa hur gruppinfluenser påverkar attityden i en politisk frågeställning, samt att explorativt studera eventuella skillnader mellan vänster- och högersympatisörer i fråga om attitydens ursprung, och engagemang gällande privatisering av sjukvården. Den politiska frågeställning som studien kretsade runt var en fingerad eventuell privatisering av Östra sjukhuset i Göteborg. Att just den frågan valdes berodde på att ett förespråkande av vård som drivs i privat regi är tydligt associerat med högerpolitik, medan partierna på vänsterkanten hellre förespråkar vård som drivs av den offentliga sektorn (se t.ex. Glimberg, 2012; Moderaterna, 2013; Socialdemokraterna, 2013). Dessutom är vinster i välfärden, och framförallt inom vården, en fråga som är aktuell inom svensk politik vid tiden för studiens genomförande (se t.ex. Glimberg, 2012).

Resultaten stödde inte hypotesen att när individer blir informerade om den egna gruppens åsikt då också kommer att uttrycka en åsikt som går i linje med den egna gruppens, vilket visats i studier av Cohen (2003). Deltagarna hade inte låtit sig påverkas av vilken åsikt representanten för det egna politiska blocket uttryckte. Deltagarnas åsikter var istället förenliga med de traditionella åsikterna inom de politiska block som deltagarna tillhörde. Det vill säga, vänstersympatisörer var emot privatisering även när en socialdemokrat uttryckte sig positivt gentemot detta. På samma sätt var högersympatisörer för privatisering även när en moderat uttryckte sitt motstånd gentemot privatisering. Detta stämmer överens med de traditionella åsikterna gällande privatisering av sjukvård inom de två politiska blocken (se t.ex. Glimberg, 2012; Moderaterna, 2013; Socialdemokraterna, 2013).

Gällande den explorativa delen av studien var syftet, som nämnt ovan, att studera eventuella skillnader mellan vänster- och högersympatisörer i fråga om attitydens ursprung och engagemang i den politiska frågan privatisering av sjukvården. Resultatet visade att vänstersympatisörer i signifikant högre grad än högersympatisörer ansåg att de baserade sin åsikt till privatisering av Östra sjukhuset på en generell åsikt till privatisering av sjukvården. Högersympatisörer ansåg i högre grad än vänstersympatisörer att de baserade sin åsikt på de specifika argument som presenterats. Resultatet visade också att vänstersympatisörer hade ett signifikant större engagemang i privatisering av sjukvården än högersympatisörer.

En förklaring till att deltagarna inte lät sig påverkas av vilket parti som uttryckte sig positivt gentemot privatisering kan vara att privatisering av vård är alldeles för starkt förenat med de olika partierna. Bergan (2012) menar att vissa politiska frågor fått en stereotyp etikett och därför kan ny information inte påverka individen. Med stereotyp etikett menas att vissa partier har drivit en ståndpunkt i en fråga under så pass lång tid att ståndpunkten är stereotyp associerad med partiet. Med andra ord, det är möjligt att deltagarna i denna studie associerar privatisering av sjukvården med högerpolitik, och motstånd till privatisering med vänsterpolitik, i så pass hög grad att de inte ens lade märke till att rollerna var ombytta i studien. Vidare menar Bergan (2012) att för att kunna utföra denna typ av studie är det av nödvändighet att välja ett tema där deltagarna inte skapat sig några stereotypa föreställningar om vilket parti som innehar vilken åsikt. Till föreliggande studies försvar skall dock sägas att avsikten var att använda ett tema som tydligt associeras med de båda blockens politik. Detta för att just kunna se om deltagarna låter sig påverkas av *vem* som talar, och inte *vad* som sägs. Hade ett tema utan stereotyp etikett använts hade risken varit stor att personer som faktiskt avviker från sitt blocks traditionella åsikt, misstagits för att ha påverkats av avsändarens politiska tillhörighet. Det är alltså en svår balansgång, då det valda ämnet både måste vara förenat med en traditionell åsikt inom de olika blocken, men samtidigt får det inte vara så pass starkt förenat med blocken att deltagarna skaffat sig den stereotypa etikett som Bergan (2012) talar om.

Ytterligare en förklaring till att Cohens (2003) resultat inte kunde uppvisas i denna studies svenska kontext, skulle kunna vara det faktum att det finns stora skillnader mellan det politiska systemen i USA och i Sverige. I Sverige representeras de valda politikerna idag av åtta partier. I USA representeras dem av två. Men det betyder inte att varken åtta eller två sätt är de givna att sortera in den politiska verkligheten i. Att vara gränsöverskridande och vara av motsatt åsikt i en specifik fråga än det parti man anser sig tillhöra torde därför inte betraktas som underligt. Däremot vilar de politiska partierna på egna värdegrunder och ideologier, som i Sverige brukar gestaltas med en skala från vänster till höger, var de olika partierna kan placeras. Man skulle då kunna misstänka att det är svårare i Sverige att likt Cohen (2003) studera huruvida en persons värderingar är förenliga med den politiska identiteten, då det finns så många partier som både vidrör och överlappar varandra. Gränsöverskridningar kan därför förväntas vara både naturligt och vanligt. Detta till skillnad från det tvåpartisystem som tillämpas i USA. Där är de två partierna av diametralt skiljda uppfattningar och en diskrepans mellan värdering och självs kattad grupp tillhörighet bör då vara lättare att upptäcka (Kroh & Selb, 2009).

En förklaring till att vänstersympatisörer uppvisade ett större engagemang i frågan om privatisering av sjukvården än högersympatisörer, kan eventuellt finnas i det faktum att vänstersympatisörer idag befinner sig i en utmanarposition av det rådande läget (*status quo*), eftersom det vid studiens genomförande är en högerallians som regerar i Sverige. Personer i utmanarposition i förhållande till *status quo* befinner sig i en sårbar och utsatt situation, vilket ökar behovet av att skydda den egna gruppens intressen (Bäck, 2011). Med andra ord, då vänstersympatisörer är i ett läge där de vill ändra *status quo* och stoppa den

ökande privatiseringen av vården och välfärden i stort, så blir deras engagemang i frågan större. Eventuellt skulle resultaten av attitydens ursprung även de kunna härledas till teorin om status quo. I och med att vänstersympatisörer befinner sig i utmanarposition är privatisering en fundamental politisk fråga för dem, och deras åsikt till en privatisering av ett specifikt sjukhus kan därför härledas till en större generell åsikt om privatisering av vården.

En begränsning med föreliggande studie, utöver de begränsningar som berörts ovan, är att deltagarna indelades i grupperna vänstersympatisörer och högersympatisörer, medan Ulrika och Erik i enkäterna benämns som Socialdemokrat och Moderat. Detta kan ha kommit att påverka resultatet då det förmodligen finns många deltagare i gruppen vänstersympatisörer som anser sig stå långt ifrån socialdemokratiska värderingar, och på samma sätt finns det högersympatisörer som inte identifierar sig med Moderaterna. Det är alltså sannolikt att den sociala identifiering, som bland annat Abrams och Emler (1992) talar om, inte inträffat. Det hade med stor fördel varit bättre att endast inkludera de deltagare som uppgivit sig vara antingen Socialdemokrater eller Moderater. Men med ett begränsat antal deltagare var det dock ej möjligt i föreliggande studie.

Ett större antal deltagare hade också gjort det möjligt att exkludera deltagare som placerat sina politiska åsikter i mitten på vänster-höger-skalan, och endast inkludera de som placerat sig i skalans båda ändar. Då hade en diskrepans mellan politisk tillhörighet och åsikt varit lättare att upptäcka. För framtida studier föreslås av den anledningen att använda sig av fler deltagare. Gärna också ur mer heterogena grupper än studenter i Stockholm.

Föreliggande studie har sammanfattningsvis visat att åsikten i en specifik politisk fråga är beroende av deltagarens politiska sympatier. I föreliggande studie kunde en effekt av gruppinfluenser på individens åsikt inte uppvisas. Studien kunde visa att vänstersympatisörer baserade sin åsikt till privatisering på generella åsikter, medan högersympatisörer baserade sin åsikt på specifika argument. Vänstersympatisörer visade sig också vara mer engagerade i frågan om privatisering. För framtida forskning kan det vara av intresse att fortsätta studera attityders ursprung. Finns det exempelvis en generell ideologisk skillnad mellan vänster- och högersympatisörer? Där vänstersympatisörer anser att beslut ska fattas med en övergripande ideologi som bas, medan högersympatisörer hellre fattar beslut efter specifika argument?

Huruvida individens politiska tillhörighet är förenlig med individens egna värderingar är en angelägen fråga, då den politiska tillhörigheten genererar både samhälleliga och personliga konsekvenser. Därför efterlyses ytterligare forskning där sambandet mellan social identitetsteori och politiska värderingar studeras; gärna i länder där man likt i Sverige har fler partier än två som sitter vid makten. Hur påverkas exempelvis åsikten av hur stark identifieringen till ett parti är? Det vore också av intresse att studera detta samband inom grupper där det politiska engagemanget är förmodat högt, exempelvis inom ett politiskt ungdomsförbund.

Referenser

- Abrams, D., & Emler, N. (1992) Self-denial as a paradox of political and regional social identity: Findings from a study of 16- and 18- year olds. *European Journal of Social Psychology*, 22, 279-295.
- Bergan, D. E. (2012). Partisan stereotypes and policy attitudes. *Journal of Communication*, 62, 1102-1120.
- Brewer, M. (1999). The psychology of prejudice: Ingroup love or outgroup hate? *Journal of Social Issues*, 55, 429-444.
- Bäck, E. A. (2011). *Social and cognitive biases in large group decision settings*. Doktorsavhandling i Psykologi, Psykologiska institutionen, Stockholms universitet.
- Cohen, G. L. (2003). Party over policy: The dominating impact of group influence on political beliefs. *Journal of Personality and Social Psychology*, 85, 808-822.
- Fleury, C. L., & Lewis-Beck, M. S. (1993). Anchoring the French voter: Ideology versus party. *The Journal of Politics*, 55, 1100-1109.
- Glimberg, M (2012, 10 augusti). Privatiseringen en stridsfråga i politiken. *Sydsvenskan*. Hämtad den 13 augusti 2013 på <http://www.sydsvenskan.se/sverige/privatiseringen-en-stridsfraga-i-politiken/>.
- Greene, S. (1999). Understanding party identification: A social identity approach. *Political Psychology*, 20, 393-403.
- Heath, A. & McDonald, S-K. (1988). The demise of party identification theory? *Electoral Studies*, 7, 95-107.
- Heaven, P. (1999). Group identities and human values. *The Journal of Social Psychology*, 139, 590-595.
- Hogg, M.A., & Smith, J.R. (2007). Attitudes in social context: A social identity perspective. *European Review of Social Psychology*, 18, 89-131.
- Kroh, M., & Selb, P. (2009). Inheritance and the dynamics of party identification. *Political Behavior*, 31, 559-574.
- Milgram, S. (1963). Behavioral study of obedience. *Journal of Abnormal and Social Psychology*, 67, 371-378).
- Moderaterna, *Hälso- och sjukvård*. (2013). Besökt den 13 augusti 2013 på <http://www.moderat.se/halso-och-sjukvard>.
- Reeder, D., Pryor, J. B., Wohl, M. J. A., & Griswell, M. L. (2005). On attributing negative motives to others who disagree with our opinions. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 31, 1498-1510.
- Ross, L., & Ward, A. (1996). Naive realism in everyday life: Implications for social conflict and misunderstanding. I E. S. Reed, E. Turiel, & T. Brown (Red.), *Values and Knowledge* (sid. 103-135). New Jersey: Lawrence Erlbaum.

Socialdemokraterna, *Hälso- och sjukvård*. (2013). Besökt 13 augusti 2013 på <http://www.socialdemokraterna.se/Var-politik/Var-politik-A-till-O/Sjukvard/>.

Tajfel, H. (1982). Social psychology of intergroup relations. *Annual Review of Psychology*, 33, 1-39.

Bilaga.

S vill göra sjukhus privat

Bygg ut och privatisera Östra sjukhuset. Det förslaget lägger Socialdemokraterna i Västra Götalands läns landsting fram på vårens partistämman. Något som får allianspartierna att gå i taket. – Det är en ekonomisk lekstuga som förvånar mig, säger Erik Lundbäck (M).

Det är nu dags att kasta blickarna mot en privatisering av Östra sjukhuset i Göteborg, anser landstingsrådet Ulrika Villfors (S). Med konkurrens och mångfald blir det mer kraft i förändringsarbetet menar hon.

– Med fler utförare skapas det nya lösningar som förbättrar effektiviteten och vårdkvaliteten. Se bara vad som har hänt med Carlanderska sjukhuset som sänkt sina egna kostnader och därigenom fått även andra sjukhus att bli effektivare. Utan privatiseringen av Carlanderska hade det inte hänt och nu vill vi gå vidare med ytterligare ett sjukhus för att komma ännu längre.

På bara några år har Östra sjukhuset blivit ett av de mest effektiva i Göteborgssjukvården. Man har lockat till sig fler patienter än någonsin och fått ett större upptagningsområde. Man har nu vuxit ur sin kostym och måste i vilket fall som helst expandera och bygga ut sjukhuset.

– Det är en fantastisk resa som Östra sjukhuset har gjort men med en privat entreprenör kan man nog komma ännu lite längre, säger Ulrika Villfors.

Interna partiundersökningar som S gjort visar att det skulle finnas ett starkt stöd för fler akutsjukhus i privat drift så länge de är fortsatt offentligt finansierade med skattemedel.

– Många av våra väljare vill ha fler och bra entreprenörer som står för utveckling och att det inte slösas med pengar i onödan, säger Ulrika Villfors.

Carlanderska sjukhuset var redan det mest effektiva i Göteborg när det först blev ett landstingsbolag och sedan privatiserades. Man fick också ett generöst avtal för att klara de första åren. Nu kan alltså ännu ett framgångsrikt sjukhus få en privat aktör.

– **Det är typiskt att** man vill sälja våra bästa sjukhus, men det är ett angrepp på sjukhusstrukturen i Västra Götalands län att göra sig av med ett sjukhus till. Det är en ekonomisk lekstuga som förvånar mig. Man är beredd att rea ut det som byggts upp och slösa bort hundratals miljoner av skattebetalarnas pengar. Med stor glädje tar jag gärna striden om akutsjukvården i Göteborg, säger det moderata landstingsrådet Erik Lundbäck (M).